

DAGZWERVEN IN RIJSWIJK.
DAT MOET IEDER VOOR ZICH WETEN,
NIET DAN?

Bureau Criminaliteitspreventie
Carla Verwoerd
met medewerking van
Bram van Dijk en
Nelleke Hilhorst
1 mei 1988

INHOUD

Pagina:

1	Bestrijding kleine criminaliteit Rijswijk: project Muziekbuurt	1
2	Onderzoek	3
3	Rijswijk en de wijk Steenvoorde: een schets	5
4	Overlast in wijkcentrum Stervoorde	8
5	Jongeren in Stervoorde; resultaten van de interviews	9
5.1	Kenmerken	9
5.2	Werklozen	10
5.3	Spijbelproject	11
5.4	Vrije tijdsbesteding	11
5.5	De meisjes	13
5.6	Voorzieningen voor jongeren in Rijswijk	14
5.7	Stervoorde als ontmoetingsplaats	17
5.8	Samenvatting en conclusies	18
6	Betrokkenen	20
6.1	Medewerkers Stervoorde	20
6.2	De politie	20
6.3	De Vereniging Buurtraad Steenvoorde	21
6.4	De sociaal-culturele voorzieningen voor jongeren	22
6.5	Samenvatting	23
7	Conclusies en aanbevelingen	26

VOORWOORD

In het najaar van 1987 doen zich binnen de gemeente Rijswijk ernstige problemen voor op het gebied van vandalisme en veel voorkomende criminaliteit. De problematiek concentreert zich met name in Steenvoorde, de wijk ten westen van de spoorlijn in Rijswijk, waar dagelijks groepen jongeren rondzwerven. Burgemeester en Wethouders stellen zich op het standpunt dat incidentele maatregelen moeten worden voorkomen. Ze zien meer in de ontwikkeling van een preventief beleid waarin het herstel van de relatie jongeren versus opvoeders centraal staat en waarbij samenwerking gezocht moet worden tussen het onderwijs, de gezinnen, de politie, het sociaal-cultureel werk en andere betrokkenen. Teneinde zo'n samenhangend beleid te formuleren verzoeken zij ons Bureau de aard en oorzaak van de problemen in Steenvoorde te analyseren.

De jongeren waar het om gaat zijn tussen de 15 en 22 jaar oud. Ze hebben weinig vaste contacten en veelal een problematische achtergrond. Ze zoeken elkaar op in het wijkcentrum van Steenvoorde: Stervoorde. Een aantal van de jongeren gedraagt zich in en buiten het centrum regelmatig provocerend. In de zomermaanden is het tot diep in de nacht onrustig en lawaaiig op het vóór het centrum gelegen parkeerterrein. Regelmatig worden vernielingen gepleegd; maar de overlast beperkt zich niet tot het centrum, ook daarbuiten -tot ver in de regio- zorgen de groepen voor narigheid en criminaliteit. Bezien vanuit de reguliere bezoekers, medewerkers en omwonenden van Stervoorde is de overlast onaanvaardbaar. Een ad hoc maatregel (bezoekersregeling aan de hand van een legitimatiebewijs) is hier op z'n plaats. Bezien vanuit de jongeren zelf is de overlast onderdeel van een totale problematiek, die niet langer kan worden gerelativeerd. Structurele maatregelen zijn noodzakelijk. Dat vraagt tenminste om interesse en daarnaast om een grote inzet van bestuurders, politie en de medewerkers van de sociaal-culturele voorzieningen in Rijswijk ten behoeve van Rijswijkse jongeren.

1 BESTRIJDING KLEINE CRIMINALITEIT RIJSWIJK: PROJECT MUZIEKBUURT

Het beleidsplan van de regering 'Samenleving en Criminaliteit' (22 mei 1985) blijft in het gemeentehuis van Rijswijk niet onopgemerkt.

Een stuurgroep bestaande uit de top van de ambtelijke structuur zet een Rijswijkse variant op papier: 'Bestrijding kleine criminaliteit Rijswijk'. Dit Rijswijkse plan heeft tot doel de kleine criminaliteit op gemeentelijk niveau te bestrijden, in het kader van een bestuurlijk preventiebeleid.

Nadat het plan in maart 1987 in een vergadering van de Commissie Openbare Orde en Veiligheid is besproken, wordt het later in het jaar aangenomen.

In een raadsvoorstel (18 december 1987) wordt het plan in de vorm van concrete projecten verder uitgewerkt. Eén van deze projecten is een anti-vandalisme project in de Muziekbuur. Al jaren heeft deze buurt last van vandalisme. Al in 1980, toen de Vereniging Buurtraad Steenvoorde een enquête onder bewoners hield, noemen bewoners het vandalisme als één van de belangrijkste knelpunten in het woon- en leefklimaat.

Doel van het project in de Muziekbuur is het vandalisme aan te pakken door middel van een samenhangend pakket van activiteiten en maatregelen. Het pakket zou met verschillende betrokkenen moeten worden uitgevoerd: onderwijsfunctionarissen, maatschappelijke organisaties en buurtbewoners.

In het raadsvoorstel worden genoemd:

1. Wijkgerichte aanpak van de politie bij wijze van experiment voor de duur van het project.
2. Registratie van alle schademeldingen in de Muziekbuur op het politiebureau.
3. Instelling van de functie: veldwerker/functioneel toezichthouder voor de Muziekbuur.
4. Activiteiten in de Muziekbuur op sociaal, cultureel en recreatief terrein. Gerichte subsidiëring van de activiteiten die door jongeren en buurtverenigingen in het kader van het anti-vandalisme project in de Muziekbuur worden georganiseerd.
5. Beschikbaar stellen van gemeentelijke accommodaties voor bepaalde activiteiten, waarbij doelgroepen van die activiteiten voor beheer, organisatie en uitvoering verantwoordelijk zijn.
6. Herinrichting van de schoolpleinen.
7. Activiteiten in het onderwijsveld zoals: inpassing in het reguliere onderwijsprogramma van een lessenserie over vandalisme, voorlichting door deskundigen, bestrijding van het schoolverzuim, belonen van verantwoordelijk gedrag, bijhouden van een schademeter, organiseren van theatervoorstellingen, versterken van de relaties met ouders, omwonenden en buurtorganisaties, etc..
8. Voorlichtings- en publiciteitsmaatregelen.

Ter ondersteuning van project Muziekbuilt is in opdracht van de gemeente Rijswijk door Bureau Criminaliteitspreventie een onderzoek gedaan naar overlast die zou worden veroorzaakt door een groep jongeren. Deze jongeren zouden mogelijk ondermeer afkomstig zijn uit de Muziekbuilt. De overlast bestaat uit criminaliteit en ander ongewenst gedrag.

De overlast speelt zich met name af in en rond wijkcentrum 'Stervoorde' in de wijk Steenvoorde (waarvan de Muziekbuilt deel uitmaakt).

Dit rapport is een samenvatting van de resultaten van het onderzoek.

In hoofdstuk 2 is te vinden hoe het onderzoek is uitgevoerd.

In hoofdstuk 3 wordt een beeld van Rijswijk en van de wijk Steenvoorde geschetst.

In hoofdstuk 4 wordt uit de doeken gedaan waaruit de overlast in het wijkcentrum Stervoorde bestaat.

Hoofdstuk 5 bevat de resultaten van de interviews onder de jongeren die Stervoorde bezoeken. Persoonskenmerken van de bezoekersgroep, de vrije tijdsbesteding, het groepsverband, de meisjes en de voorzieningen voor jongeren elders in Rijswijk passeren de revue.

In hoofdstuk 6 komen de visies en oplossingen van betrokkenen aan de orde. Die betrokkenen zijn:

- de medewerkers van het wijkcentrum;
- de politie;
- de Vereniging Buurtraad Steenvoorde;
- medewerkers van de sociaal-culturele voorzieningen voor jongeren.

Tot slot wordt in hoofdstuk 7 een rij aanbevelingen genoemd, die mogelijk een bijdrage levert aan de oplossing van de overlast.

2 ONDERZOEK

Doelstelling

Het doel van het onderzoek is tweeledig:

1. Het verwerven van relevante informatie over jongeren die voor overlast zorgen en het doen van aanbevelingen om die informatie in het gemeentelijke beleid toe te passen.
2. Formuleren van algemene beleidsmaatregelen op het terrein van jeugdwelzijn om in de toekomst criminaliteitsoverlast van jongeren te voorkomen.

Onderzoeksopzet

Het onderzoek naar de overlast is opgezet in drie fasen.

Eerste fase:

In de eerste fase is aan de hand van een aandachtspuntenlijst informatie verzameld bij een aantal personen die direct of indirect vanwege hun beroep met de overlast van de jongeren te maken hebben. In dit verband zijn de volgende personen geïnterviewd:

- de heer A.F.M. de Graaf, Commissaris van politie te Rijswijk;
- de heer J. Boer, adjudant van politie;
- de heren Koldenhof (bedrijfsleider) en Sutmüller (algemeen beheerder) van wijkcentrum Stervoorde;
- de heer H. Koot, teamleider Don Bosco;
- de heer L. Zandvliet, coördinator jeugd- en jongerencentrum 'de Kelderwerve';
- de heer R. Schouten, beroepskracht Vereniging de Soos;
- de heer F. van der Leeuw, bestuurslid Stichting Jongerencentrum 'Scorpio';
- mevrouw J. Koster, buurtopbouwwerkster Vereniging Buurtraad Steenvoorde (VBS).

De volgende gespreksonderwerpen hebben centraal gestaan:

- De overlastproblemen; verschijnselen, achtergronden, oorzaken;
- Reactie op de problemen vanuit de functie/het werk;
- Mogelijkheden/ideeën om de criminaliteitsoverlast aan te pakken en de haalbaarheid en randvoorwaarden van deze ideeën.

Op deze wijze is achterhaald welke kijk genoemde functionarissen op de problemen hebben en hoe zij bij oplossingen kunnen worden betrokken.

De interviews zijn in de vorm van samenvattingen en conclusies in concept op papier gezet en aan de geënquêteerden voorgelegd. In de definitieve verslaglegging, welke is gebruikt voor het onderzoeksverslag zijn eventuele aanvullingen, wijzigingen of opmerkingen van geënquêteerden verwerkt. Naast bovenstaande personen zijn een aantal informele gesprekken gevoerd, ondermeer met de bedrijfsleider van zwembad 'De Wervel', medewerkers van het wijkcentrum Stervoorde en de coördinator en medewerkers van het project 'Schakel-In'.

Schakel-In, een opvangproject voor spijbelaars, gelegen naast de Levensschool, aan het Juliaalaantje, blijkt een wisselend aantal jongeren van de 'Stervoorde-groep' in huis te hebben. Het leek van belang te proberen via Schakel-In contacten met deze jongeren te leggen. Tijdens het onderzoek is gebleken dat Schakel-In een zeer belangrijke functie vervult: voor sommigen van de Stervoorde-groep geeft Schakel-In de enige structuur in de dagelijkse omzwervingen.

Medewerkers van wijkcentrum Stervoorde en van 'Schakel-In' hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de organisatie van de tweede fase van het onderzoek.

In hoofdstuk 6 is het resultaat van de eerste onderzoeksfase terug te vinden.

Tweede fase:

In de tweede fase van het onderzoek zijn aan de hand van een aandachtspuntenlijst elf gesprekken gevoerd met jongeren die op een of andere wijze betrokkenen zijn bij de overlast bij Stervoorde.

Doel van deze gesprekken is geweest informatie te verzamelen omtrent de leefwereld van de betrokken jongeren en aanknopingspunten te vinden voor de aanpak van door hen veroorzaakte overlast. In de periode maart/april zijn elf jongeren geïnterviewd: acht jongens en drie meisjes. Aan de hand van de volgende thema's hebben zij 'vrij uit' gesproken:

- thuissituatie;
- school, spijbelen, werk, werkloosheid, opleiding;
- (vrije)tijdsbesteding, geld, clubs, behoeften;
- vrienden, vriendinnen;
- criminaliteit;
- toekomst.

In hoofdstuk 5 wordt van deze interviews verslag gedaan.

Naast deze gesprekken hebben de onderzoekers vele uren (overdag en 's avonds) doorgebracht in het wijkcentrum Stervoorde om te observeren wanneer en op welke wijze zich overlast voordoet.

Fase 1 en 2 hebben hoofdzakelijk kwalitatieve informatie opgeleverd die de basis heeft gelegd voor de laatste (derde) fase.

Derde fase:

In de derde fase van het onderzoek zijn de aanbevelingen geformuleerd. Deze aanbevelingen zijn zo concreet mogelijk uitgewerkt in enkele informele gesprekken met betrokken functionarissen, waaronder een aantal medewerkers van de gemeente Rijswijk.

Ook is in deze fase teruggegrepen naar uitkomsten van fase 1. In deze fase waren immers aan gesprekspartners verschillende ideeën voor aanpak voorgelegd.

Tegen de achtergrond van enerzijds resultaten van relevant literatuuronderzoek, anderzijds een gesprek met de wethouder van Onderwijs en Recreatie, de heer W. van der Ende, zijn de aanbevelingen vervolgens getoetst op wenselijkheid en haalbaarheid. De aanbevelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 7.

3 RIJSWIJK EN DE WIJK STEENVOORDE; EEN SCHETS

Stadsbeeld

Rijswijk ligt ten zuid-oosten van Den Haag. In de jaren vijftig heeft Rijswijk zich in zuid-westelijke richting sterk uitgebreid, als gevolg van de overloop van de bevolkingsgroei in Den Haag naar omringende gemeenten.

In deze periode werd geen mogelijkheid onbenut gelaten om te bouwen (Rijswijk was zelfs jarenlang de gemeente met het relatief hoogste bouwcontingent).

Grote stukken grond werden omgetoverd in wegen, lange woonblokken met midden-hoogbouw (portiekwoningen, 3 of 4 lagen hoog) en groenstroken.

Onder invloed van de woningnood in de jaren zestig verrezen in die tijd hoge flats, met name aan de randen (zuidzijde) van de gemeente.

De toenemende vraag naar kantoor- en bedrijfsruimten leidde tot het volbouwen van de Plaspoelpolder, Broekpolder en de Vrijenban.

Een en ander heeft geresulteerd in een eentonig stadsbeeld: wonen, winkelen, werken en recreëren vindt plaats in een éénvormige omgeving, met nauwelijks contrasten. Brede hoofdverkeerswegen sluiten als barrières de woongebieden onderling af. Aan de zuidzijde wordt laagbouw zelfs letterlijk door hoge flats ingesloten.

De gemeente is in 17 wijken verdeeld. Het oudste gedeelte (de oude dorpskern) ligt min of meer aangeplakt tegen de Haagse wijken Spoorwijk en Laakkwartier.

Dwars door de gemeente loopt een spoorlijn. Het betekent een geografische tweedeling. Ten westen van de spoorlijn ligt de wijk Steenvoorde. In Steenvoorde ligt de Muziekbuurten en Stervoorde, waar de overlast plaatsvindt. In dit onderzoek concentreren wij ons daarom verder op Steenvoorde.

Steenvoorde wordt onderverdeeld in Steenvoorde wijk I tot en met wijk V. Tussen Steenvoorde wijk I en wijk V ligt het winkelcentrum 'In den Bogaard,' met een duidelijke centrumfunctie voor de omringende woonwijken.

Bewoners van Steenvoorde, enkele kwalitatieve gegevens

In Rijswijk wonen thans ruim 48.000 mensen. Hiervan woont ongeveer de helft aan de 'andere' zijde van de spoorlijn: in de wijk Steenvoorde. Wat betreft het aandeel van de leeftijdsgroepen in de bevolkingsopbouw in Steenvoorde: er blijkt sprake van een zeer onevenwichtige leeftijdsopbouw; de leeftijdsgroep boven de 25 jaar (maar met name 46 jaar en ouder) is oververtegenwoordigd. Dit geldt met name voor Steenvoorde III (de Muziekbuurten), IV en V. Eén en ander blijkt uit tabel 1.

Uit het voorafgaande is duidelijk geworden dat er in de hele wijk Steenvoorde duizenden jongeren rondlopen, waarvan ruim 3300 in de leeftijd van 17-25 jaar. Hoe brengen zij hun vrije tijd door? In Steenvoorde zelf zijn diverse sportaccommodaties en de Vereniging Buurtraad Steenvoorde organiseert ook het een en ander. Aan de Mooklaan ligt Stervoorde, een open wijkcentrum. Sociaal-culturele voorzieningen die met name op jongeren zijn gericht liggen buiten Steenvoorde: Don Bosco, De Kelderwerve en Scorpio. Wat commerciële uitgaansmogelijkheden betreft zijn er enkele cafés (onder andere Halve Maan). Deze voorzieningen worden ook wel bezocht door jongeren uit Steenvoorde, maar onduidelijk is welk aantallen het hier betreft.

4 OVERLAST IN WIJKCENTRUM STERVOORDE

Stervoorde, gelegen aan de Mooklaan, is een open wijkcentrum, waarin allerlei activiteiten plaatsvinden. Deze activiteiten worden met name georganiseerd door de Vereniging Buurtraad Steenvoorde.

Ook worden er ruimten verhuurd, zowel voor sociaal culturele werkzaamheden als aan commerciële groepen.

Stervoorde wordt bezocht door buurtbewoners, in de leeftijd van 4-70 jaar. Tweederde deel van de bezoekers is boven de 40 jaar. Het centrum loopt goed, dagelijks wordt het door allerlei mensen bezocht; het is er regelmatig erg druk.

In Stervoorde heeft tot 1984 jeugdsoos 'Harlekijn' gezeten. Maar de jeugdsoosactiviteiten bleken niet te combineren met de andere activiteiten in het wijkcentrum en na ernstige overlastproblemen is Harlekijn gesloten*.

Ook een groep jongeren, variërend in de leeftijd van 16-26 jaar bezoekt regelmatig het centrum. Omstreeks 16.00 uur druppelt de een na de ander binnen. Soms vertrekken ze weer, soms blijven ze hangen aan de tafel waaraan vrienden of bekenden zitten. Stervoorde lijkt voor deze jongeren een ontmoetingsplaats. Het is een komen en gaan: één jongen komt binnen en vertrekt weer met twee anderen, of iedereen vertrekt en enkelen keren uren later met weer anderen terug. Zo zwerven ze dagelijks rond. Een aantal van deze jongeren gedraagt zich in het centrum regelmatig zeer provocerend (ongepast taalgebruik, schreeuwen, misbruik van het meubilair, peuken en glasscherven in het vloerkleed trappen).

Vaak blijft een groepje jongeren tot sluitingstijd en verzamelt zich daarna op de voor het wijkcentrum gelegen parkeerplaats. Vooral in de zomermaanden is het daar dan ook tot diep in de nacht onrustig en lawaaiig (lawaai van motoren van auto's en brommers, drankgebruik/flesgerinkel, spelende autoradio's). Regelmatig wordt er aan en om Stervoorde vernield.

Enkele jongeren uit deze groep zijn bij de politie bekend. De politie treedt regelmatig op en verjaagt de groep naar elders. Beheerders, reguliere bezoekers en omwonenden van Stervoorde ergeren zich verschrikkelijk aan deze vormen van overlast. De situatie is inmiddels zodanig, dat alleen al de verschijning van deze jongeren tot onrust leidt; omwonenden die de scheurende brommers en auto's het parkeerplein zien opstuiven bellen uit voorzorg al vast de politie.

Het afgelopen jaar is de overlast een aantal keren ernstig geëscaleerd.

In ons onderzoek onder deze jongeren is getracht te achterhalen uit welke jongeren deze bezoekersgroep bestaat, hoe hun leefwereld in elkaar zit, waarom zij Stervoorde bezoeken en hoe zij in het algemeen hun tijd doorbrengen.

*= Van 1984-1986 heeft Harlekijn gedraaid in het Wilhelminapark. Vanwege financiële problemen en ook omdat de jongerenwerkster niet wilde blijven is Harlekijn toen opnieuw gesloten. Kort hierna is Harlekijn gekraakt. Harlekijn heet nu Scorpio en men hoopt na de zomervakantie te starten met een volledig weekprogramma voor jongeren.

5 JONGEREN IN STERVOORDE; RESULTATEN VAN DE INTERVIEWS

5.1 Kenmerken

Aan de jongeren is een aantal persoonsgegevens gevraagd. In tabel 3 staat een overzicht van deze gegevens.

Tabel 3: Kenmerken van de jongere bezoekersgroep Stervoorde (n=11)

	abs.
Geslacht:	
man	8
vrouw	3
Leeftijd:	
10-15 (vrouwen)	2
16-19 (waarvan 1 vrouw)	7
20-23	2
Woonachtig:	
thuis	11
zelfstandig	-
Opleiding:	
schoolgaand (MAVO)	1
spijbelopvangproject	4
werkend	2
werkloos	4
Vooropleiding: (n=10)	
onduidelijk/geen antwoord	4
LTS	3
Tuinbouwschool	1
LHNO	2
Werkenden; type werk: (n=2)	
afwerken van vloeren	1
controleur	1
Aantal maanden werkloos (n=4):	
1-6	1
7-12	1
13-24	2

Uit deze tabel valt een aantal zaken af te lezen:

- De gemiddelde leeftijd van de geïnterviewden is omstreeks 17 jaar. Dit komt volgens informanten overeen met de gemiddelde leeftijd van de bezoekersgroep.
- Ook de verhouding man/vrouw in de onderzoeksgroep klopt aardig met de werkelijkheid. Verschillende informanten (van de bezoekersgroep zelf, van beheerders en van politie) melden dat 20% tot 30% van de groep uit meisjes bestaat.
- Opvallend is dat alle geïnterviewden nog thuis wonen.
- Opmerkelijk is ook het aantal geïnterviewden dat niet naar school gaat of geen werk heeft. De vooropleiding van de meeste geïnterviewden is van een laag niveau.

5.2 Werklozen

Uit het onderzoek naar de 4 geïnterviewde werklozen blijkt:

- uitkering van $\leq$ f 600,-
- slechte contacten met het arbeidsbureau ("ze doen niks voor me")
- (op dit moment) geen cursus of opleiding.

Twee van de vier zijn in de periode voorafgaand aan het interview langere tijd gedetineerd geweest.

Twee van de vier melden zich verschrikkelijk te vervelen. Eén werkloze meldt dat hij aan zijn werkloosheid is gewend: "Je went aan alles, je past je dagindeling aan: lang uitslapen, dan vrienden opzoeken en 's avond tot diep in de nacht de bloemetjes buiten zetten".

Eén werkloze ervaart geen negatieve gevoelens ten aanzien van zijn werkloosheid: "Als ik wil werken, kan ik dat snel regelen via een uitzendbureau" (geïnterviewde is kok van beroep).

Van twee van de vier werklozen wordt tijdens het interview zonneklaar dat zij criminele activiteiten ondernemen:

- "Ik wil in m'n auto kunnen rondrijden en voor f 600,- is weinig te koop" (man, 21 jaar).
- "Ik handel in brommers, ik sloop onderdelen, verbouw en verkoop brommers. Ik weet inmiddels heel goed hoe ik uit handen van de politie kan blijven. Wij (Bedoeld wordt: de vrienden waarmee hij omgaat, CV) zijn vrienden van elkaar, wij verraden elkaar niet" (man 17 jaar).

Een werkloze somt op waarmee hij zich in het verleden heeft beziggehouden en meldt dat hij daarachter nu een punt heeft gezet:

- "Rondrijden, ruit inkinkelen, inbreken, mishandelen, vernielen, auto's in puin rijden, kortom de raarste dingen doen, dingen waarom je kunt lachen".

5.3 Spijbelproject

In de geïnterviewde groep bevinden zich 2 jongens en 2 meisjes die meedraaien in 'Schakel-In', een spijbelopvangproject. Alle vier laten zij zich positief uit over dit project:

- "Gezellig"
- "Leuk"
- "Ze zijn hier niet zo streng"
- "Ik kan altijd bij de begeleiders terecht"

5.4 Vrije tijdsbesteding

Een belangrijke onderzoeksvraag is hoe de jongeren hun vrije tijd invullen. Uit de interviews blijkt dat: 3 van de 11 geïnterviewde jongeren lid is van een club; 4 van de 11 is lid geweest en is dat nu niet meer. Een en ander is terug te vinden in onderstaande tabel, waarin de antwoorden zijn opgenomen op de vraag: "Ben je lid (geweest) van een sportclub of andere club?"

Tabel 4: Lid van sportclub of andere club (n=11)

	abs.
nooit lid geweest	4
lid geweest	4
ermee opgehouden omdat: geblesseerd 2 onenigheid 2	
ja	3
lid van:	
voetbal 1	
boksen 1	
tennis 1	

Verder brengen de meeste geïnterviewden (7) hun (vrije) tijd door in een vaste groep (4 in een losse groep).

De vaste en losse groepen variëren van 10 tot 40 personen. Uit de interviews wordt duidelijk dat de vaste groepen minder vast zijn dan het taalgebruik doet vermoeden: met kent elkaar van gezicht, bij voornaam en met twee tot vijf personen in de groep is sprake van een vorm van 'vriendschap'. Die vriendschap uit zich bijvoorbeeld in gezamenlijke uitstapjes (carnaval) of een vakantie.

De groepen wisselen van samenstelling; er is sprake van een of twee leidende figuren (de 'Kings'), waar omheen zich steeds weer nieuwe 'meelopers' groeperen.

Groepen en groepjes raken onderling zelden gebrouilleerd; tenminste als men uit Steenvoorde afkomstig is. Met groepen uit andere delen van Rijswijk heeft (zoekt) men vaak de grootste bonje.

De groepjes verdragen elkaar, smelten makkelijk samen of vallen met het grootste gemak weer uiteen: iedereen gaat dan tijdelijk zijns weegs. De gemeenschappelijke noemer waarop men elkaar vindt is tijdverdrijf en vermaak.

Spelbrekers voor dit groepsgebeuren liggen op het terrein van de materiële mogelijkheden: geen vervoer dan kun je niet mee, geen geld, dan zijn bepaalde vormen van vermaak (drank, coke) uitgesloten*. Maar mogelijkheden lijken ook beperkt te zijn als men schoolgaand is (vroeg op!) een baantje heeft of anderszins gebonden is (één geïnterviewde meldt bijvoorbeeld dat hij voor straf (vernielingen) een tijd lang gedwongen thuis moest blijven). Verder melden geïnterviewden weinig echte last te hebben van ouders of van bijvoorbeeld beheerders van het wijkcentrum.

De groepen brengen op de volgende wijze hun vrije tijd door:

- Uitgaan, disco (4x genoemd, vrouw: 14/15/17 jaar; man: 18 jaar)
- Rotzooi trappen, vernielen, vechten met andere groepen (2x genoemd, man: 16/17 jaar)
- Gebruik stuf en drinken (2x genoemd, man: 17/18 jaar)
- Gewoon erbij zijn, nergens echt aan meedoen (2x genoemd, man: 21/23 jaar)
- Praten, muziek draaien, gezamenlijk op vakantie gaan (2x genoemd, man: 19 jaar)
- Rondlopen in 'In den Bogaard' en vechten met andere groepen (1x genoemd, man: 16 jaar)

Overigens liggen de gelegenheden waar de geïnterviewden uitgaan bepaald niet naast de deur. Genoemd worden: Zoetermeer, Den Bosch, Utrecht, Wateringen, Naaldwijk, Noordwijk, Amsterdam en Scheveningen. Vóór het eerste ochtendgloren is men over het algemeen niet thuis.

Rotzooi trappen, vernielen en vechten is ook een duidelijk groepsgebeuren, met name van de 16 en 17 jarigen. De iets ouderen vechten niet (meer) maar snuiven en drinken of hangen er gewoon wat bij en doen verder niks. De onderzoekers hebben niet de indruk gekregen dat de mogelijkheden zich te vermaken beperkt worden door politie-activiteiten. Geïnterviewden melden vaak de politie te slim af te zijn en grote lol te hebben als de politie tot actie overgaat.

Voorts is naar voren gekomen dat de twee geïnterviewde jongens (17 en 21 jaar) die net een detentie achter de rug hadden, zich opnieuw goed thuisvoelen in het groepsgebeuren in en rond Stervoorde. Door hun recente verleden lijken ze door anderen met ontzag te worden benaderd. Deze jongens zeggen dat ze 'gekap't' hebben met hun illegale activiteiten ("mijn ouders gaat er anders kapot aan" en "ik heb een koppig karakter en laat me niet meer verleiden") maar weten zoveel over criminaliteit van andere groepsleden te melden dat hun betrokkenheid toch waarschijnlijk is.

*= Overigens melden alle geïnterviewden dat zij van hun ouders op hun verzoek voldoende geld krijgen.

5.5 De meisjes

Een verhaal apart is de betrokkenheid van de meisjes. Eerder is opgemerkt dat de groep een belangrijke factor is in het uitgaan. Het is opvallend dat dit met name voor de drie geïnterviewde meisjes geldt. Vermoedelijk speelt voor meisjes het vervoer een grote rol, want: "Zonder auto kom ik nergens, dus als ik geen vaste vriend in de groep heb, moet ik altijd bedelen of ik met iemand mee mag rijden", aldus een geïnterviewd meisje.

Acceptatie van het meisje binnen de groep lijkt de rode draad van haar betrokkenheid: binnen de groep vindt ze aandacht, een zekere geborgenheid, een plek. Nergens anders kan ze dit ervaren: in ieder geval nauwelijks thuis en niet op school (2 van de 3 meisjes zitten in een spijbelopvangproject) Een meisje zegt: "Ze kennen me allemaal, ik ben een soort Monafiguur: iedereen komt met z'n problemen bij mij".

De meisjes kennen ook geen vriendinnencultuur (met andere meisjes uit de groep bestaat een soort lotsverbondenheid, maar er is geen sprake van vriendschap).

Een meisje verwoordt het aldus: "Ik heb geen vriendinnen: ik trek liever met de jongens op, meisjes zijn helemaal niet aardig, ze zijn gemeen, ze pikken je vriend af en roddelen achter je rug. Jongens zijn gewoon."

Geen vriendinnen hebben betekent soms automatisch het verlangen naar een 'vaste vriend'.

Een meisje zegt hierover: "Ik heb geen vriendin, ik ben namelijk nogal verlegen. Ik wil graag een vaste vriend, waarmee ik kan praten en uitgaan."

Een 'vaste vriend' uit de groep hebben verhoogt de status van het meisje aanzienlijk. Ze hoort er dan helemaal bij. Ze hoeft niet meer te zeuren om vervoer en ze is min of meer beschermd tegen opdringerigheid en grofheid.

Een vaste vriend buiten de groep betekent het einde van het groepsgebeuren. Een meisje meldt dat ze, nu ze een vaste vriend heeft, in de weekends met de vriend op de camping zit en steeds meer zonder de groep op stap gaat.

Bij 2 van de 3 geïnterviewde meisjes betekent het ouderlijk huis: een bed (bank) en een gevulde koelkast. Met de vader bestaat nauwelijks contact, de moeder manifesteert zich op geen enkele wijze. Het derde meisje gaat met haar moeder om als met een vriendin: "We bespreken alles, ik mag alles." (14 jaar)

Twee van de drie meisjes hebben incest ervaringen achter de rug.

De geïnterviewde meisjes zeggen op de hoogte te zijn van de criminaliteit ('dealen, blowen en stelen') die door de groepsleden wordt gepleegd. Ze vinden het afwisselend vreselijk dom, ergerlijk of het laat ze onverschillig: "Dat moet ieder voor zich weten, ja toch?", aldus een van de meisjes. Het weerhoudt hen in ieder geval geenszins steeds weer de 'gezelligheid' van de groep op te zoeken.

5.6 Voorzieningen voor jongeren in Rijswijk

Aan alle geïnterviewde jongeren is gevraagd of er goede mogelijkheden zijn om zich te vermaken. Alle geïnterviewden vinden van niet.

Hieronder de resultaten van de vraag wat geïnterviewde dan graag zou willen. Deze resultaten leveren weinig informatie op. Het meest opvallende is dat een deel van de geïnterviewden wel een 'eigen stek' wil.

Tabel 5: Wat zou er voor jou in Rijswijk moeten gebeuren?
(n=11, meerdere antwoorden mogelijk)

	abs.
buurthuis/jongerencentrum/ontmoetingsplaats	4
voetbalveld/voetbaltafel/flipperkast	4
activiteiten	3
uitgaansmogelijkheden	1
koffieshop	1
ik wil een baan	1

Buiten Steenvoorde liggen drie sociaal-culturele voorzieningen die speciaal op jongeren zijn gericht:

- De Kelderwerve
- Scorpio
- Don Bosco
- In de toekomst komt hier de Soos bij.

De vraag rijst of Stervoorde jongeren deze jongerencentra al of niet (gaan) bezoeken en welke redenen daaraan ten grondslag liggen.

De Kelderwerve:

De Kelderwerve heeft bezoekers in de leeftijd van 3-21 jaar. 40 à 50 jongeren (voornamelijk jongens van + 18 jaar afkomstig uit de Muziekbuit, Oud Rijswijk en Te Werve) komen hier dagelijks. De Kelderwerve is zes middagen per week voor hen geopend. Het zijn meestal jongeren met een lagere beroepsopleiding.

Rond de jaarwisseling is een programma georganiseerd waaraan veel niet-regelmatige bezoekers hebben deelgenomen. Een en ander is goed verlopen.

Een aantal van de regelmatige bezoekers van de Kelderwerve hangt ook bij Stervoorde rond. Van de 11 geïnterviewde jongeren komen er 9 niet in de Kelderwerve. Men vindt de Kelderwerve te ver, of voelt zich er zonder vrienden niet op z'n gemak.

Tabel 6: Reden om de Kelderwerve niet te bezoeken:
(n=9, meerdere antwoorden mogelijk)

	abs.
het is te ver	3
alleen als m'n vrienden/bekenden er zijn	3
daar komt een andere groep (Oud Rijswijk)	2
er is daar veel ruzie heb ik gehoord	2
ik ken geen Kelderwerve	1
onduidelijk antwoord	1

Don Bosco:

Don Bosco, een jongerencentrum tegen Den Haag aangeplakt wordt door ruim 600 jongeren in de leeftijd van 16-27 jaar bezocht. Een derde hiervan komt uit Rijswijk, de rest uit Den Haag. Het centrum werkt met gerichte activiteiten, het heeft geen open karakter (meer). Er worden 18 uiteenlopende activiteiten georganiseerd. Geen van de geïnterviewde jongeren komen in Don Bosco. De redenen staan in tabel 7. Don Bosco blijkt niet echt in trek.

Tabel 7: Reden om niet in Don Bosco te komen (n=11, meerdere antwoorden mogelijk)

	abs.
dat weet ik eigenlijk niet/geen antwoord	6
vroeger zat ik op funkdansen, nu niet meer, er wordt niet krachtig genoeg leiding gegeven	1
geen zin in	1
daar komen jonge kinderen	1
ik dacht dat het gesloten was	1

Scorpio:

Scorpio is het vroegere Harlekijn (de soos die in het wijkcentrum was ondergebracht) maar dan in een nieuw jasje gestoken. Het ligt in het Wilhelminapark en gaat na de zomervakantie officieel van start. Thans is Scorpio enkele dagen per week open. Scorpio heeft ook medewerking verleend aan het succesvolle Oud en Nieuw-feest. Niemand van de geïnterviewden komt in Scorpio. Men heeft daar uiteenlopende redenen voor, zoals uit onderstaande tabel blijkt. Net als bij de Kelderwerve denkt men zich niet thuis te voelen in Scorpio, omdat er geen vrienden zijn; maar onbekendheid speelt een grotere rol.

Tabel 8: Reden om niet in Scorpio te komen (n=11)

	abs.
ik ken geen Scorpio/volgens mij is Scorpio dicht	3
geen antwoord	2
daar is iemand bestolen	1
niemand van ons gaat er heen/ik ken daar niemand	2
er komt daar een gek soort mensen (stufkonijnen)	1
veel te druk, ik krijg het daar benauwd	1

De Soos:

Jarenlang (tot 1987) heeft er aan de Talmalaan (Steenvoorde wijk II) een Soos gezeten. In 1987 zegt de gemeente de huur op vanwege ondermeer geluidsoverlast onder druk van de woningbouwvereniging die het pand aan de gemeente verhuurt. Inmiddels (1985) heeft de gemeenteraad dan al besloten een stedelijke voorziening voor jongeren beschikbaar te stellen. Al snel blijkt dat het bedrag dat hiervoor is uitgetrokken niet toereikend is.

De gemeente stapt dan af van het idee een stedelijke voorziening te creëren en maakt een plan voor vervangende ruimte voor de Soos.

Het plan voorziet in een voorziening voor jongeren die is opgehangen aan 'de Schilp', een sporthal aan de rand van Steenvoorde. Het bestuur van de Soos gaat hiermee niet accoord, mede op basis van onvoldoende financiering. Zij dient een eigen plan in, geënt op het open jongeren centrum 'Dug out' in Maassluis. Het gebouw moet 500 m³ groot worden, de kosten bedragen niet meer dan de ophangconstructie die de gemeente had verzonnen. De wethouder accepteert dit plan onder druk, de verhouding met de Soos blijft een netelige kwestie. De Soos gaat komende zomer haar deuren openen. Zij wil ondermeer een podiumfunctie creëren, dansgelegenheid bieden en meidenwerk ontwikkelen. Tot 1986 heeft de Soos alleen scholieren als bezoekers gekend, vanaf 1986 komen er steeds meer 'problematische' jongeren (veel blowen, drinken, illegale wijze om zakgeld bij te spijkeren, etc.). De Soos heeft zich altijd op het standpunt gesteld dat zij een zekere integratie van 'problematische' jongeren en jongeren die dat niet zijn wil bewerkstelligen. Dat is in het verleden (Talmalaan) redelijk gelukt. Zij zullen daarom geen enkele bezoekersgroep gaan uitsluiten en juist mikken op een zo breed mogelijke doelgroep.

Aan de geïnterviewde jongeren is gevraagd: "Als de Soos weer opengaat, ga jij er dan heen?"

Uit de antwoorden blijkt dat de Soos bij iedereen bekend is. De argumenten om de Soos al of niet weer te bezoeken zijn dan ook vaak opvallend duidelijk.

Tabel 9: Als de Soos weer opengaat, ga jij er dan heen? (n=10)

	abs.
weet ik nog niet	2
<u>ja</u> , omdat ik daar tenminste een stickie mag roken	1
als er tenminste normale muziek wordt gedraaid	1
daar kan ik muziek luisteren en tafelvoetballen	1
gewoon gezellig	1
<u>nee</u> , omdat ik me daar niet thuisvoel	1
daar wordt geblowd	1
daar zijn te strakke regels	1
het is een oninteressante tent	1

5.7 Stervoorde als ontmoetingsplaats

Uit het verhaal van het groepsgebeuren kan worden opgemaakt dat het wijkcentrum Stervoorde vooral dient als ontmoetingsplaats voor jongeren. Het is een vaste lokatie, waar de kans om vrienden te ontmoeten doodeenvoudig het grootst is. Een en ander blijkt ook uit de resultaten van de vraag waarom geïnterviewden naar Stervoorde gaan.

Tabel 10: Redenen om Stervoorde te bezoeken: (n=11, meerdere antwoorden mogelijk)

	abs.
ik ontmoet daar m'n vrienden	6
het is daar gezellig	5
het is daar warm/droog	2
het is een gewoonte	1
om te praten	1
bij gebrek aan beter	1
als er niemand is, ga ik biljarten	1

5.8 Samenvatting en conclusies

De resultaten van de interviews leveren een aardig beeld van de groep op. De interviews vallen op door de onverschillige toonzetting van de geïnterviewden, een onverschilligheid die samengaat met nauwelijks afwegingen maken.

Stervoorde, een druk activiteitencentrum, biedt naast vermaak en ontspanning voor de oudere wijkbewoner uit Steenvoorde, ook een ontmoetingsplaats voor groepen jongeren, waarvan de leeftijd gemiddeld 17 jaar is. Het is er een komen en gaan van deze groepen en groepjes, variërend in aantal, van 10-40 (voor het merendeel) jongens.

20-30% van de groep bestaat uit meisjes. Met name de meisjes hebben vaak een zeer problematische voorgeschiedenis.

De groepen bestaan hoofdzakelijk uit oudere jongeren die in het dagelijks leven buiten de groep om weinig vaste contacten hebben. Een aantal gaat niet (meer) naar school, een aantal heeft geen werk. Degenen die wel een baan hebben doen semi-geschoold werk. Van de meeste is de vooropleiding van een laag niveau. Allen wonen nog thuis, vermoedelijk door gebrek aan geld voor huisvesting. Bijna allen komen uit de directe woonomgeving (Steenvoorde).

Ze zwerven dagelijks rond, het zijn 'dagzwerwers'. Het ouderlijke huis dient om te slapen en voor het bijvullen van de zakken. Er is sprake van een aantal informele leiders waar omheen zich meelopers groeperen. Informele leiders en meelopers wisselen elkaar af. Men kent elkaar van gezicht en soms bij voornaam, zelden is er sprake van hechte vriendschappen.

Stervoorde is een vaste lokatie, waar de kans om bekenden te ontmoeten het grootst is. Andere jongerencentra worden nauwelijks bezocht. Die lokaties liggen te ver weg (bedoeld wordt: buiten Steenvoorde) en/of zijn 'bezet' door andere groepen (en andere informele leiders). Vermoedelijk speelt onbekendheid met de centra ook een rol. Alleen ten aanzien van de Soos bestaan duidelijk inhoudelijke meningen: men komt er graag of juist niet vanwege regels en gebruiken die daar gelden.

De gemeenschappelijke noemer waarop men elkaar in Stervoorde vindt is tijdverdrijf en vermaak.

Beheerders, reguliere bezoekers en omwonenden van het wijkcentrum worden regelmatig geconfronteerd met lawaai, vernielingen en provocaties.

Vanuit hun oogpunt bezien is een en ander onacceptabel.

Ook als de jongeren niets doen, alleen maar zitten, zijn ze een bron van hinder, uitsluitend en alleen door de verwachting die ze oproepen dat de rust plotseling kan omslaan in spanning.

De groepen fungeren als middel om zich in de openbaarheid te manifesteren. Het groepsverband dient om uit te gaan, rotzooi te trappen (vernielen), te snuiven, te drinken, te praten, muziek te luisteren en gewoon om ergens bij te horen.

Een aantal van deze activiteiten concentreert zich in en buiten het centrum, want die plekken zijn door de levendigheid op een of andere manier aantrekkelijk: er kan immers altijd wat gebeuren.

Van niemand ervaren jongeren echte last: confrontaties met de politie zijn vermakelijk, de beheerders van het centrum zijn onbelangrijk, de omwonenden onbenullig.

Het gedrag van deze dagzwerfers is onderdeel van een totale problematiek. Deze problematiek lijkt te worden opgemerkt in een stadium dat de jongeren het zichzelf onmogelijk hebben gemaakt.

Overigens bestaat er naar de mening van de jongeren zelf nauwelijks een probleem. "Waar maken ze zich zo druk over?" Dit geldt vooral voor de meelopers. Zij passen zich aan en verzetten zich tegen het idee dat hun gedrag negatief wordt geëtiketteerd.

6 BETROKKENEN

Met medewerkers van wijkcentrum Stervoorde, de politie, de Vereniging Buurtraad Stervoorde en jongerenwerkers van de verschillende sociaal-culturele voorzieningen in Rijswijk zijn gesprekken gevoerd om te achterhalen welke kijk de betrokkenen op de overlast bij Stervoorde hebben en hoe zij bij de aanpak kunnen worden ingeschakeld. Hieronder passeren de resultaten van deze gesprekken kort de revue.

6.1 Medewerkers Stervoorde

De bedrijfsleider en algemeen beheerder van het wijkcentrum voelen zich tamelijk machteloos: zij investeren veel energie in het managen van het centrum en zien hun inspanningen vaak gedwarsboemd door de groepen jongeren. Mede door hun drukke werk achten zij zichzelf niet (langer) in staat de overlast op enigerlei wijze een halt toe te roepen.

Bedrijfsleider en algemeen beheerder menen dat de kern van de problematiek is gelegen in het feit dat het sociaal-culturele werk in Rijswijk nooit goed van de grond is getild en te lang door goedwillende amateurs en te weinig beroepskrachten is uitgevoerd.

Ze vinden het een kwalijke zaak dat er voor jongeren zo weinig te doen is.

Er leven bij hen tenminste vijf ideeën om de problemen aan te pakken.

1. Creëren van een ontmoetingsplaats voor de groep jongeren.
2. Contacten leggen met de jongeren middels straathoekwerk.
3. Organisatie van activiteiten die voor de jongeren aantrekkelijk zijn.
4. Een niet te vrijblijvend, praktisch gericht overleg van sociaal-culturele werkers, politie en leden van het gemeentebestuur.
5. Flexibele opstelling van en samenwerking met de politie.

6.2 De politie

Beter dan wie ook is de politie op de hoogte van de criminele overlast van de onderzoeksgroep die zich niet beperkt tot het wijkcentrum. De oorzaken liggen aldus de politie in het ontbreken van controle van thuis en het gebrek aan binding met de samenleving.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen een harde kern (+ 12 man, 1 vrouw) en een groep meelopers.

De harde kern wordt scherp in de gaten gehouden. Ten aanzien van de meelopers voert de politie vaak het zogenaamde 'keep on moving'-beleid. Dat wil zeggen dat zij de groepen jongeren dwingend verzoekt naar elders te gaan. 'Elders' wil zeggen, daar waar bewoners geen hinder van hen kunnen ondervinden.

Zo hebben groepen jongeren een tijdlang bij het parkeerterrein van het crematorium gestaan. Niet voor lang overigens, ze vonden het daar heel ongezellig.

De overlast die door de meelopers wordt veroorzaakt is volgens de politie vaak onacceptabel. Daarom tracht zij zoveel mogelijk te voorkomen dat bewoners de dupe worden van de jongeren. Soms worden er enkele opgepakt en wordt proces-verbaal opgemaakt. In een aantal gevallen volgt dan actie van het openbaar ministerie, soms niet. In gevallen dat er proces-verbaal wordt opgemaakt worden de ouders van de jongeren zo veel mogelijk betrokken.

In haar optreden naar de groepen ondervindt de politie twee belemmeringen:

1. De groepen kunnen in geval van overlast/criminaliteit niet als collectief worden aangepakt, want strafbare feiten moeten aan individuele verdachten bewezen worden. De politie is dus afhankelijk van aangiften. Maar de burgers durven vaak geen aangifte te doen, uit angst voor represailles. Aan de andere kant klagen ze er vaak over dat de politie niets aan de problematiek doet.
2. Politieradioberichten worden 'uitgeluisterd' met behulp van scanners. Dat betekent dat de politie niet/nauwelijks effectief kan optreden, want als de politie ter plaatse is, lijkt er niets aan de hand.

Vijf ideeën om de problemen te lijf te gaan:

1. De politie zou zelf meer uit de anonimiteit moeten treden.
2. Creëren van een afdak/eigen plek voor de jongeren*,
3. Organiseren van een overlegstructuur waarin alle betrokkenen bij de problematiek zitting hebben.
4. In Stervoorde een bezoekersregeling aan de hand van legitimatiebewijs instellen, opdat ongewenste bezoekers worden geweerd.
5. Een straathoekwerker aanstellen die contacten met de jongeren legt.

6.3 De Vereniging Buurtraad Steenvoorde

De Vereniging Buurtraad Steenvoorde is een actieve vereniging voor buurtbewoners. Zij huurt ruimten in het wijkcentrum.

Bij de vereniging is een buurtopbouwwerkster in dienst, wiens voornaamste taak het is allerlei werkgroepen van bewoners te ondersteunen.

De buurtopbouwwerkster, die werkruimte in Stervoorde heeft, meent dat een deel van de problematiek rond de overlast wordt veroorzaakt door het gebrek aan contacten met de groepen jongeren.

De overlast wordt, aldus de buurtopbouwwerkster in de hand gewerkt omdat men in het wijkcentrum niet durft op te treden. Daar worden de jongeren geen duidelijke grenzen gesteld. Een deel van de problematiek zou worden opgelost als voor de jongeren in het centrum activiteiten worden georganiseerd.

*= Niet (ver) buiten een woonwijk, want 'de groep laat zich niet isoleren'.

Maar dat ligt niet op de weg van de beheerders. Hen ontbreekt de tijd daarvoor. Ook de vereniging is niet in staat mee te helpen maatregelen uit te voeren, met name door gebrek aan menskracht.

Er worden acht ideeën aangedragen om de problemen aan pakken.

1. Creëren van een ontmoetingsplaats voor de groep jongeren.
2. Iemand in Stervoorde aanstellen die contacten met de jongeren legt.
3. Ruimere financiële armslag voor jongerenvoorzieningen in de wijk.
4. Vrijblijvende inloopactiviteiten.
5. Educatieve activiteiten/werkprojecten (werk dat past in de beleving van jongeren).
6. Sportieve activiteiten.
7. Een overlegstructuur.
8. De politie moet intensiever gebruik maken van politiemensen die in staat zijn redelijke, langdurige contacten met jongeren te onderhouden.

6.4 De sociaal-culturele voorzieningen voor jongeren

De Kelderwerf:

De coördinator jongerenwerk van de Kelderwerf meent dat de jongeren elkaar opzoeken omdat ze nergens anders terecht kunnen. De jongeren hebben behoefte aan een ontmoetingsplaats. Maar een nieuwe accommodatie op zich is geen oplossing: het is slechts een begin (voorwaardescheppend). Belangrijker is dat er contacten met jongeren worden gelegd, want 'onbekendheid met de groep is fnuikend'.

In ieder geval moet in kaart worden gebracht wat ze willen.

Deze groep vereist deskundigheid en begeleiding.

Politie, buurtopbouwwerk en het jongerenwerk moeten gezamenlijk een rol spelen in de aanpak van de problematiek. Bovendien vindt de coördinator dat er een jongerenbeleid moet worden ontwikkeld op basis van:

1. Meer geld.
2. Uitbouwen van initiatieven die reeds ontwikkeld zijn.
3. Een regelmatig overleg* van Rijswijkse jongerenwerkers onder begeleiding van afdeling Welzijn om:
 - informatie uit te wisselen;
 - elkaar bij problemen te helpen;
 - (gezamenlijke) activiteiten te ontwikkelen.

Don Bosco:

De jongerenwerker van Don Bosco is van mening dat de problemen door gebrek aan beroepskrachten zijn veroorzaakt. Daardoor is geen binding met bezoekers aan jongerencentra ontstaan. Door onbekendheid met de groep wordt de problematiek nogal opgeblazen (gecriminaliseerd).

*= Dit overleg kan pas goed van de grond komen als de vergadertijd vergoed wordt. Bovendien moet het overleg voldoende armslag hebben om plannen ten uitvoer te kunnen brengen.

Een aanzet om een en ander op te lossen is de jongeren uit hun isolement te halen. Om de problematiek aan te pakken worden de volgende voorstellen gelanceerd:

1. Budget voor jongerenwerk.
2. Een aanspreekbaar persoon op het gemeentehuis voor jongerenwerk.
3. Effectiever gebruik van bestaande jongerenvoorzieningen.
4. Een overleg van sociaal-cultureel werkers, scholen en politie.
5. Politie moet meer samen werken met het jongerenwerk en anderen.
6. Ambulant jongerenwerker, in dienst van residentiële voorzieningen, die contacten legt.
7. Het betrekken van ouders bij activiteiten.

De Soos:

Volgens de beroepskracht van de Soos zijn er problemen ontstaan, onder andere omdat er in Rijswijk weinig uitgaansmogelijkheden zijn. De café's die er kwamen zaten eerst bomvol, daarna ontstonden problemen en dan liep de zaak weer leeg. Muziek, bands, voetbalspelen en dergelijke -attractieve zaken voor de problematische groep- en een eigen ruimte zijn in Rijswijk nauwelijks aanwezig. Rijswijk heeft geen eigen jongerencultuur. In het wijkcentrum is men alleen maar bang voor de jongeren. Er worden nauwelijks regels opgelegd, noch contacten gelegd. De jongeren hebben geen eigen plekje of hoekje in het centrum.

Naast concrete voorstellen een jongerenbeleid op poten te zetten worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Een netwerk van verschillende contactpersonen van uiteenlopende functies en deskundigheid.
2. Een veldwerkersoverleg, waarin ondermeer betrokkenen zitting hebben die direct zaken kunnen doen.
3. Een straathoekwerker op projectbasis.
4. Een behoeftenonderzoek onder de (zwerfgroep) jongeren om de bestaande sociaal-culturele voorzieningen zo veel mogelijk op de behoeften te laten aansluiten (eventueel een koppeling van 3 en 4).

6.5 Samenvatting

Alle betrokkenen zien het gebrek aan contact als een belangrijke oorzaak van de overlast van de dagzwerfers: "We weten weinig en weinig goeds over hen", aldus een van de betrokkenen. Een aantal betrokkenen wijdt dit expliciet aan een falend gemeentelijk jongerenbeleid.

Het sociaal-cultureel werk, met name op het terrein van de jongeren, is nooit goed van de grond gekomen en dat heeft ondermeer tot gevolg gehad dat er geen binding is ontstaan met onderhavige groepen jongeren.

De ideeën van aanpak en de aanbevelingen, zoals deze door betrokkenen zijn geformuleerd, liggen dan ook in het verlengde van de twee genoemde terreinen:

1. Contacten (met jongeren).

2. Beleid (voor jongeren).

Opvallend is dat alle geïnterviewde betrokkenen overleg met elkaar broodnodig achten.

Alle genoemde aanbevelingen op het 'contacten' terrein:

Aanbevelingen	Genoemd door:						Totaal n=6
	Ster- voorde	Poli- tie	VBS	Kelder- werke	Don Bosco	Soos	
Een overleg waarin ondermeer betrokkenen zitting hebben die direct zaken kunnen doen	x	x	x	x	x	x	6
Straathoekwerk/iemand die contacten legt met jongeren	x	x	x		x	x	5
Ontmoetingsplaats voor jongeren	x	x	x	x		x	5
Aanpassing van het politieoptreden, met name in de vorm van samenwerking	x	x	x		x		4
Organisatie van attractieve activiteiten	x		x			x	
Effectiever gebruik bestaande jongerenvoorzieningen/behoefteonderzoek om voorzieningen te laten aansluiten op jongeren					x	x	2
Bezoekersregeling* in Stervoorde		x					1
Betrekken van ouders bij activiteiten					x		1
Netwerk van verschillende contactpersonen van uiteenlopende functies en deskundigheid						x	1

*= Hoort niet helemaal in dit 'contacten' rijtje thuis.

Naast deze aanbevelingen worden een aantal suggesties gedaan om een Rijswijks jongerenbeleid te ontwikkelen. Hier staan ze nog eens op een rijtje.

Aanbevelingen op het terrein van beleid:

1. (Meer) geld/financiële armslag
2. Uitbouwen van reeds ontwikkelde initiatieven
3. Overleg tussen (beroepsmatig) betrokkenen
4. Een aanspreekbaar persoon voor jongerenwerkers, voor het jongerenbeleid op het gemeentehuis.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In en rond het wijkcentrum Stervoorde is sprake van overlast, soms criminele overlast, vaak andere vormen van overlast. Deze overlast wordt veroorzaakt door wisselende groepen (oudere) jongeren.

De groepen bestaan uit informele leiders (de 'harde kern') en meelopers. De groepen gebruiken Stervoorde als ontmoetingsplaats, andere accommodaties zijn om uiteenlopende redenen niet in trek. Direct betrokkenen, medewerkers van het wijkcentrum, omwonenden en politie lijken tamelijk machteloos de overlast uit de wereld te helpen, want de jongeren hebben min of meer de macht in handen.

De overlast waarvan sprake is, concentreert zich niet alleen bij het wijkcentrum. Buiten het centrum, tot ver in de regio, zorgen sommigen van de Stervoorde bezoekers ook voor narigheid: inbraak, vernielingen vechten, drugsgebruik en drugshandel.

De overlast is gezien vanuit betrokkenen (met name Stervoorde en omwonenden) onaanvaardbaar, want beangstigend en de gang van zaken verstorend.

Voor de jongeren zelf is de overlast onderdeel van een totale problematiek. De jongeren lijken onverschillig en noemen nauwelijks wensen, behoeften of verwachtingen. Zij leven een tamelijk geïsoleerd bestaan: in de meeste gevallen staan zij buiten maatschappelijk geaccepteerde instituties als school en werk.

Vanuit bovengenoemde visies;

1. overlast is onaanvaardbaar voor direct betrokkenen;
 2. overlast is onderdeel van totale problematiek;
- doen wij aanbevelingen om de overlast aan te pakken. De aanbevelingen vormen een samenhangend geheel.

Overlast is onaanvaardbaar:

De eerste invalshoek -de overlast in en rond Stervoorde is onaanvaardbaar- leidt tot onze aanbeveling dat het wijkcentrum voor de oudere jongeren moet worden gesloten. Een bezoekersregeling voor Stervoorde is noodzakelijk. Ook het parkeerterrein moet worden afgesloten voor niet-bezoekers. Goede samenwerking tussen medewerkers van het centrum en de politie (beter dan nu het geval is) op dit punt is onontbeerlijk.

Een aantal jongeren die nu in en buiten Stervoorde 'regels en wetten minacht' (volgens betrokkenen) en de macht in handen heeft zal niet toekijken hoe de deuren van 'hun' centrum (ontmoetingsplaats) gesloten blijven. Daarom moet een alternatief worden geboden, in de vorm van een nieuwe, aantrekkelijke*, levendige ontmoetingsplaats.

Maar hoe komen ze daar (vrijwillig) terecht?

Probleem hierbij is dat de jongeren geïsoleerd leven en buiten zichzelf niemand echt (willen) vertrouwen; er is dan ook geen veldwerker die een langdurig, intensief contact met hen onderhoudt.

*= Aantrekkelijk, bijvoorbeeld door gedeeltelijk eigen beheer.

Wij stellen daarom voor om, tenminste voor een aantal jaren een straathoekwerker aan te stellen die in staat is binnen deze groepen een vertrouwenspositie in te nemen. Deze persoon zal er op termijn (een aantal maanden?) in moeten slagen de jongeren uit Stervoorde richting nieuwe plek te praten. Het is voor de positie van een straathoekwerker onontbeerlijk, dat er in allerlei opzichten medewerking wordt verleend door collegawerkers, politie, bestuurders en andere gemeenteambtenaren. Een formele, starre opstelling ('alles netjes binnen de wet') is de doodsteek voor dit werk.

In het licht van het voorgaande noemen wij de volgende aanbeveling: de instelling van een praktisch overleg. Het secretariaat (voortrekkersrol) zou bij de afdeling Welzijnszaken kunnen liggen.

Het overleg moet dienen als consultatie en klankbord voor de straathoekwerker en verder voor betrokkenen om ideeën uit te wisselen en maatregelen op elkaar af te stemmen.

In het overleg moeten direct zaken kunnen worden gedaan. Een en ander houdt in dat vertegenwoordigers van de gemeente (met name van de afdeling Welzijnszaken) en van de politie in het overleg een slagvaardige positie moeten kunnen innemen.

Overlast is onderdeel van een totale problematiek:

De tweede invalshoek, de overlast is een onderdeel van een totale problematiek, vraagt om structurele maatregelen, die met name op langere termijn moeten gaan werken.

De eerste aanzet tot deze maatregelen moet door de straathoekwerker worden gegeven. Door signalering en nadere doelgroepanalyse moet deze functionaris duidelijker dan nu aangeven op welke wijze Rijswijkse voorzieningen en instelling (ook of beter) voor de Stervoorde jongeren kunnen worden gebruikt. Dit lijkt vooral noodzakelijk voor de meelopers. Door hen op een aantal manieren te helpen vervalt misschien hun behoefte zich op te houden in de buurt van de informele leiders. Het gaat er in dit stadium om de groepen uit elkaar te plukken en met name de meelopers te scheiden van de anderen.

Structurele maatregelen zullen gebaseerd moeten zijn op een structureel jongerenbeleid. Het onderzoek heeft uitgewezen dat het ontbreken daarvan niet alleen oorzaak is voor de gerezen problematiek maar ook oplossingen in de weg staat. Veel betrokkenen doen aanbevelingen en suggesties een Rijswijks jongerenbeleid op poten te zetten. Wij nemen die aanbevelingen over:

1. Een gemeentelijke stuurgroep die alle beleidsterreinen bestrijkt formuleert in samenwerking met jongerenwerkers een jongerenbeleid voor de komende jaren.
2. Reeds ontwikkelde initiatieven moeten verder worden uitgebouwd.
3. Regelmatig overleg van beroepsmatig betrokkenen.
4. Een aanspreekbaar persoon voor het jongerenbeleid op het gemeentehuis.

In het kader van zo'n jongerenbeleid heeft het onderzoek drie concrete aanbevelingen opgeleverd.

1. Schakel-In blijkt voor een deel van de problematische groep de enige structuur (houvast) in de dagelijkse omzwervingen. Het lijkt daarom zinvol Schakel In als project, desnoods in afgeslankte vorm, voor uitsluitend Rijswijkse jongeren, binnen de Rijswijkse gemeentebegroting een structurele plaats geven.
2. Een groot deel van de problematische groep bestaat uit werklozen, die in de werkloosheid dreigen vast te lopen (hoofdstuk 5.2). Reguliere instellingen (arbeidsbureau) lijken hen niet te bereiken. Het bureau werkloosheidsbestrijding van de Dienst Maatschappelijk Dienstverlening is, zo is bij navraag gebleken, thans niet bij machte de noodzakelijke extra aandacht te geven aan problematische (werkloze) jongeren uit Steenvoorde. Daarom stelt dit bureau zich op het standpunt dat er extra formatieplaatsen moeten komen teneinde jongere werklozen in Rijswijk te voorzien van extra begeleiding. Met name in het licht van het Jeugdwerkgarantieplan is deze ondersteuning van essentieel belang.
3. Gezien de achterliggende problematiek (spijbelen, drugsgebruik, incest-ervaringen, etc.) van een deel van de Steenvoorde jongeren zouden Rijswijkse instellingen (scholen, jongerenprojecten, sociaal-culturele voorzieningen) moeten worden verplicht tot consultatie-achtige activiteiten met elkaar en met tweede lijnsvoorzieningen (= hulpverleners).

Samenvatting aanbevelingen

1. Bezoekersregeling voor Stervoorde en parkeerplaats van Stervoorde.
2. Experimentele laagdrempelige accommodatie als nieuwe ontmoetingsplaats voor de dagzwervers.
3. Straathoekwerker voor enkele jaren die langdurige, intensieve contacten opbouwt, een vertrouwenspositie inneemt en 1 en 2 voor de jongeren acceptabel maakt.
4. Praktisch overleg van betrokkenen (ondermeer als klankbord voor de strathoekwerkers) waarin ten behoeve van de dagzwervers direct zaken kunnen worden gedaan. Secretariaat bij bureau Welzijnszaken.
5. Signalering doelgroepenanalyse en verwijzing van jongeren naar bestaande voorzieningen en instellingen, zodat een en ander beter op elkaar aansluit. Met name de meelopers scheiden van informele leiders.
6. Formulering en uitvoering van een structureel Rijswijks jongerenbeleid.

7. Handhaving project Schakel In.
8. Extra formatieplaatsen voor begeleiding
werkgelegenheidsprojecten voor de doelgroep.
9. Verplichting van consultatie-achtige activiteiten van
Rijswijkse instellingen die actief zijn op het terrein van
jongeren, met elkaar en met de tweede lijnsvoorzieningen.